

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะทางนโยบาย

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ เพื่อต้องการทราบถึงจำนวนบุตรที่คาดหวังของสตรี ผู้อพยพสัญชาติ และศึกษาถึงปัจจัยทางประชากร เศรษฐกิจ สังคมและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ที่มีผลต่อ จำนวนบุตรที่คาดหวังของสตรีที่อพยพสัญชาติจากประเทศลาว เข้ามาอาศัยอยู่ในศูนย์ผู้อพยพสัญชาติบ้าน วนีย์ จ. เลย และศูนย์ผู้อพยพสัญชาติบ้านนาโพธิ์ จ. นครพนม ศูนย์ฯ ทั้งสองเป็นศูนย์ผู้อพยพสัญชาติที่อยู่ ภายใต้การดูแลของกระทรวงมหาดไทยที่ใหญ่ที่สุด 2 แห่ง ในปี พ.ศ. 2526 ผู้อพยพที่อาศัยอยู่ใน ศูนย์ฯ บ้านวนีย์ จ. เลย นั้น ส่วนใหญ่เป็นชาวเขาเผ่าม้ง ซึ่งอพยพมาจากประเทศลาว ส่วนผู้อพยพ ที่อาศัยในศูนย์ฯ บ้านนาโพธิ์ จ. นครพนม นั้นส่วนใหญ่เป็นชาวลาว ซึ่งอพยพมาจากจังหวัดชายแดน ที่ติดกับประเทศไทย โดยอาศัยข้อมูลจากโครงการวิจัย "ผู้อพยพสัญชาติชาวจีนใน ประเทศไทย พ.ศ. 2526: ลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม ประชากร และการวางแผนครอบครัว" ซึ่งดำเนินการ โดยสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2526 ในการศึกษาได้ตั้ง สมมุติฐาน 11 ข้อ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระของสตรี ผู้อพยพสัญชาติ ซึ่งได้แก่ อายุของสตรี อายุแรกสมรส ระยะเวลาสมรส เพศของบุตรที่มีชีวิตอยู่ เชื่อชาติสตรี สถานภาพทางการศึกษา สถานภาพทางการทำงาน ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันปฏิสนธิ การใช้วิธีการป้องกันปฏิสนธิ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยและความคิดเกี่ยวกับการย้ายถิ่น กับตัวแปรตามคือ จำนวนบุตรที่คาดหวังของสตรีผู้อพยพสัญชาติ ศูนย์ฯ บ้านวนีย์ จ. เลย และศูนย์ฯ บ้านนาโพธิ์ จ. นครพนม การวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

1. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปรอิสระแต่ละตัวกับตัวแปรตาม โดยใช้การ วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของตัวแปรตาม ผันแปรไปตามตัวแปรอิสระ
2. ศึกษาผลของตัวแปรอิสระหลายตัวพร้อมกันที่มีผลต่อตัวแปรตาม เพื่อค้นหาตัวแปร อิสระใดมีผลต่อตัวแปรตามมากที่สุด โดยใช้ค่าเมตริกซ์สหสัมพันธ์และการวิเคราะห์ถดถอยพหุ (แบบปกติ)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยทำเป็น 2 ส่วน ซึ่งผลการวิจัย ท่อจะสรุปได้ดังนี้

1. ปัจจัยที่มีผลต่อจำนวนบุตรที่คาดหวังของสตรีผู้อพยพสัญกัย ในศูนย์ฯ บ้านนาโพธิ์ จ.นครพนม และศูนย์ฯ บ้านวินัย จ.เลย

จากการวิเคราะห์ในส่วนแรกซึ่ง เป็นการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของจำนวนบุตรที่คาดหวังของสตรีผู้อพยพสัญกัยตามตัวแปรอิสระต่างๆ ได้ผลท่อสรุปได้ดังนี้

อายุของสตรี ศูนย์ฯ บ้านนาโพธิ์ พบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างอายุของสตรีกับจำนวนบุตรที่คาดหวัง คือสตรีผู้อพยพสัญกัยที่มีอายุน้อยมีจำนวนบุตรที่คาดหวังน้อยกว่าสตรีผู้อพยพสัญกัยที่มีอายุมากกว่า และจำนวนบุตรที่คาดหวังจะเพิ่มขึ้น เมื่อสตรีต้องอพยพสัญกัยมีอายุสูงขึ้น ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ส่วนศูนย์ฯ บ้านวินัย แบบแผนของความสัมพันธ์ระหว่างอายุของสตรี กับจำนวนบุตรที่คาดหวังมีความสัมพันธ์ที่ชัดเจนเพียงบางส่วน กล่าวคือ ในกลุ่มอายุของสตรีบางกลุ่มเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งแสดงว่าเป็นไปตามสมมุติฐาน ที่ตั้งไว้เพียงบางส่วน

ระยะเวลาสมรส ศูนย์ฯ บ้านนาโพธิ์ พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างระยะเวลาสมรสและจำนวนบุตรที่คาดหวังของสตรีผู้อพยพสัญกัย คือ สตรีที่มีระยะเวลาสมรสน้อยจะมีจำนวนบุตรที่คาดหวังน้อยกว่าสตรีที่มีระยะเวลาสมรสนานกว่า และจำนวนบุตรที่คาดหวังเพิ่มขึ้นตามระยะเวลาสมรสของสตรีผู้อพยพสัญกัยที่เพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ส่วนศูนย์ฯ บ้านวินัย แบบแผนของความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาสมรสกับจำนวนบุตรที่คาดหวัง มีความสัมพันธ์ที่ชัดเจนเพียงบางส่วน กล่าวคือ สตรีที่มีระยะเวลาสมรสแทบทุกกลุ่มมีจำนวนบุตรที่คาดหวัง เป็นไปตามสมมุติฐานที่ได้ตั้งไว้เพียงบางส่วน ซึ่งแสดงว่าเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้เพียงบางส่วน

อายุแรกสมรส ศูนย์ฯ บ้านนาโพธิ์ พบว่ามีความสัมพันธ์ทางลบระหว่างอายุแรกสมรสกับจำนวนบุตรที่คาดหวัง คือสตรีผู้อพยพสัญกัยที่มีอายุแรกสมรสน้อยกว่าจะมีจำนวนบุตรที่คาดหวังมากกว่าสตรีผู้อพยพที่มีอายุแรกสมรสมากกว่า และจำนวนบุตรที่คาดหวังจะลดลงตามอายุแรกสมรสที่เพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ส่วนศูนย์ฯ บ้านวินัย ความสัมพันธ์ระหว่างอายุแรกสมรสกับจำนวนบุตรที่คาดหวัง ไม่เป็นไปตามสมมุติฐาน แต่พบว่าความสัมพันธ์ดังกล่าวมีแนวโน้ม เป็นไปในทิศทางตรงกันข้ามกับ สมมุติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งเมื่อพิจารณาจำนวนบุตรที่คาดหวังตามอายุแรกสมรส พบว่าจำนวนบุตรที่คาดหวังมีความแตกต่างกันไม่มากนัก ซึ่งชี้ให้เห็นว่าอายุแรกสมรสของสตรีในศูนย์ฯ บ้านวินัยไม่ค่อยจะมีผล หรือมีอิทธิพลต่อจำนวนบุตรที่คาดหวังของสตรีในศูนย์ฯ ผู้อพยพแห่งนี้ เท่าใดนัก

เพศของบุตรที่มีชีวิตอยู่ จากการวิเคราะห์ที่ทั้งศูนย์ฯ บ้านนาโพธิ์และศูนย์ฯ บ้านวินัย พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างเพศของบุตรที่มีชีวิตอยู่กับจำนวนบุตรที่คาดหวังคือสตรีผู้อพยพสัญชาติที่มี บุตรครบทั้งสองเพศ มีจำนวนบุตรที่คาดหวังมากกว่าสตรีผู้อพยพสัญชาติที่ไม่มีบุตรหรือมีบุตร เพศใดเพศ หนึ่งเพียงเพศเดียว แสดงว่าเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

เชื้อชาติของสตรี พบว่ามีความสัมพันธ์ เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ สตรีเชื้อชาติ ม้ง (ศูนย์ฯ บ้านวินัย) จะมีจำนวนบุตรที่คาดหวังสูงกว่าสตรีเชื้อชาติลาว (ศูนย์ฯ บ้านนาโพธิ์)

สถานภาพทางการศึกษา ศูนย์ฯ บ้านนาโพธิ์ พบว่า การศึกษาของสตรีมีความ สัมพันธ์ทางลบกับจำนวนบุตรที่คาดหวัง คือ สตรีผู้อพยพสัญชาติที่ได้รับการศึกษา จะมีจำนวนบุตรที่คาด หวังต่ำกว่าสตรีที่ไม่ได้รับการศึกษา ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ส่วนศูนย์ฯ บ้านวินัย พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับจำนวนบุตรที่คาด หวังไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งเมื่อพิจารณาสตรีผู้อพยพสัญชาติที่ได้รับการศึกษาหรือไม่ได้รับการ ศึกษา มีจำนวนบุตรที่คาดหวังแทบจะไม่แตกต่างกันเลย ซึ่งชี้ให้เห็นว่าสถานภาพทางการศึกษาของ สตรีชาวม้งในศูนย์ฯ บ้านวินัยไม่มีผลต่อจำนวนบุตรที่คาดหวังเลย

สถานภาพทางการทำงาน ในศูนย์ฯ บ้านนาโพธิ์และศูนย์ฯ บ้านวินัย พบว่า สถานภาพทางการทำงานของสตรีกับจำนวนบุตรที่คาดหวังมีความสัมพันธ์ไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ ได้ตั้งไว้ โดยชี้ให้เห็นว่าสตรีที่ทำงานหรือไม่ทำงานมีจำนวนบุตรที่คาดหวัง แทบจะไม่แตกต่างกัน ซึ่งแสดงว่าสถานภาพทางการทำงานไม่มีอิทธิพล หรือมีผลต่อจำนวนบุตรที่คาดหวังของสตรีผู้อพยพ สัญชาติทั้งสองศูนย์ฯ เลย

ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันปฏิสันธิ การศึกษาในศูนย์ฯ บ้านนาโพธิ์ พบว่า ความรู้ เกี่ยวกับการป้องกันปฏิสันธิกับจำนวนบุตรที่คาดหวังมีความสัมพันธ์กันอย่างชัดเจน คือ สตรีที่มีความรู้ เกี่ยวกับการป้องกันปฏิสันธิจะมีจำนวนบุตรที่คาดหวังต่ำกว่าสตรีที่ไม่มีความรู้หรือเห็นได้ชัด ซึ่ง เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ส่วนศูนย์ฯ บ้านวินัย พบว่า ตัวแปรทั้งสองไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้เช่นกัน เมื่อพิจารณาค่าของจำนวนบุตรที่คาดหวังแทบจะไม่แตกต่างกัน ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการมีความรู้หรือไม่มี ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันปฏิสนธิ ไม่มีผลต่อจำนวนบุตรที่คาดหวังของสตรีในศูนย์ฯ นี้เลย

การใช้วิธีการป้องกันปฏิสนธิ การศึกษาสตรีในศูนย์ฯ บ้านนาโพธิ์ ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการใช้วิธีการป้องกันปฏิสนธิกับจำนวนบุตรที่คาดหวัง โดยสตรีผู้พหุภักดิ์ที่เคย ใช้และไม่ เคยใช้วิธีการป้องกันปฏิสนธิมีจำนวนบุตรที่คาดหวังเท่ากัน แสดงว่าไม่เป็นไปตาม สมมุติฐานที่ตั้งไว้

ส่วนการศึกษาสตรีในศูนย์ฯ บ้านวินัย พบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างการใช้วิธีการ ป้องกันปฏิสนธิกับจำนวนบุตรที่คาดหวัง คือ สตรีผู้พหุภักดิ์ที่เคยใช้วิธีการป้องกันปฏิสนธิจะมีจำนวน บุตรที่คาดหวังต่ำกว่าสตรีที่ไม่ เคยใช้วิธีการป้องกันปฏิสนธิ ความสัมพันธ์จึง เป็นไปตามสมมุติฐาน ที่ตั้งไว้

ความคิดเกี่ยวกับการย้ายถิ่น การศึกษาหัวหน้าครัวเรือนในศูนย์ฯ บ้านนาโพธิ์ และศูนย์ฯ บ้านวินัย พบว่าความคิดเกี่ยวกับการย้ายถิ่นของหัวหน้าครัวเรือน แสดงความสัมพันธ์กับ จำนวนบุตรที่คาดหวัง โดยหัวหน้าครัวเรือนที่คิดจะย้ายถิ่นจะมีจำนวนบุตรที่คาดหวังต่ำกว่าหัวหน้า ครัวเรือนที่ไม่คิดจะย้ายถิ่น ความสัมพันธ์ดังกล่าว เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย การศึกษาสตรีในศูนย์ฯ บ้านนาโพธิ์และศูนย์ฯ บ้านวินัย จากการวิเคราะห์ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยกับ จำนวนบุตรที่คาดหวังและปรากฏแบบแผนที่ไม่แน่นอน ในศูนย์ฯ บ้านนาโพธิ์ สตรีที่อาศัยอยู่ใน ประเทศไทยมีจำนวนบุตรที่คาดหวังที่ไม่มีแบบแผนแน่นอน ไม่ว่าสตรีจะมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ใน ประเทศไทยนานหรือสั้นก็ตาม ซึ่งแสดงว่าไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

ส่วนสตรีในศูนย์ฯ บ้านวินัย พบว่าระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยไม่ว่าจะ อาศัยอยู่นานหรือไม่นาน ไม่มีผลต่อจำนวนบุตรที่คาดหวัง โดยสตรีผู้พหุภักดิ์มีจำนวนบุตรที่คาดหวัง โดยเฉลี่ยแทบจะไม่แตกต่างกันเลย แสดงให้เห็นว่าไม่เป็นสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ในขณะที่เดียวกันก็ชี้ให้เห็นว่าระยะเวลาที่อาศัยในประเทศไทยไม่มีผลต่อจำนวนบุตรที่คาดหวังของศูนย์ผู้พหุภักดิ์แห่งนี้

2. ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดสำคัญที่มีผลต่อจำนวนบุตรที่คาดหวังของสตรีผู้อพยพสัญชาติไทย : ศูนย์ฯ บ้านนาโพธิ์ และศูนย์ฯ บ้านวินัย

การวิเคราะห์ในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ค่าเมตริกซ์สหสัมพันธ์และการวิเคราะห์ถดถอยพหุ ได้ผลพอสรุปได้ดังต่อไปนี้

การวิเคราะห์ค่าเมตริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างกันของตัวแปรอิสระและตัวแปรตามคือ จำนวนบุตรที่คาดหวังของสตรีผู้อพยพสัญชาติไทย ซึ่งค่าเมตริกซ์สหสัมพันธ์ (Correlation matrix, r) จะบอกขนาดและทิศทางของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม พบว่า ค่าเมตริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างกันของตัวแปรอิสระด้วยกันเองมีค่าสูงมากจนทำให้เกิดลักษณะความสัมพันธ์ร่วม (Multicollinearity) จึงได้เลือกไว้ตัวใดตัวหนึ่ง ซึ่งตัวแปรอิสระตัวนั้นมีความสัมพันธ์กับจำนวนบุตรที่คาดหวังมากกว่า ฉะนั้นในการวิเคราะห์การถดถอยพหุ (Multiple regression analysis) จึงได้เลือกตัวแปรอิสระไว้ 10 ตัว เพื่อนำเข้าสู่สมการถดถอยพหุ

ตัวแปรอิสระดังกล่าวของทั้งสองศูนย์ผู้อพยพสัญชาติไทยซึ่งได้คัดเลือกไว้มีลักษณะเป็นตัวแปรชุดเดียวกัน ซึ่งใช้วิธีทางสถิติโดยพิจารณาจากค่าเมตริกซ์สหสัมพันธ์ได้ตัวแปรที่เหมือนกับตัวแปรดังกล่าวได้แก่ สตรีที่มีเฉพาะบุตรชายที่มีชีวิตอยู่ สตรีที่มีเฉพาะบุตรหญิงที่มีชีวิตอยู่ สตรีที่มีบุตรครบทั้งสองเพศ ระยะเวลาสมรส ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันปฏิสนธิ สถานภาพทางการศึกษา สภาพภาพทางการทำงาน ความคิดเกี่ยวกับการย้ายถิ่น ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย อายุแรกสมรส และการใช้วิธีการป้องกันปฏิสนธิ

ตัวแปรอิสระดังกล่าวทั้ง 10 ตัวแปร ได้นำมาวิเคราะห์ค่าเมตริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม โดยการศึกษาสตรีในศูนย์ฯ บ้านนาโพธิ์ พบว่าค่าเมตริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรแสดงให้เห็นทิศทางความสัมพันธ์ของจำนวนบุตรที่คาดหวังโดยเฉลี่ยกับตัวแปรอิสระนั้น มีทิศทางที่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้บางตัวแปร โดยพบว่าตัวแปร ระยะเวลาสมรส ($r = 0.699$) สถานภาพทางการศึกษา ($r = -0.157$) ความคิดเกี่ยวกับการย้ายถิ่น ($r = -0.084$) และความรู้เกี่ยวกับการป้องกันปฏิสนธิ ($r = -0.081$) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, .05, .10 และ .10 ตามลำดับ

ส่วนการศึกษาสตรีในศูนย์ฯ บ้านวินัย ค่าเมตริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรแสดงให้เห็นทิศทางความสัมพันธ์ของจำนวนบุตรที่คาดหวังโดยเฉลี่ยกับตัวแปรอิสระนั้น มีทิศทางที่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้เพียงตัวแปรเดียว โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ การใช้วิธีการป้องกันปฏิสนธิ ($r = 0.119$)

ผลการวิเคราะห์หัตถดอยพหูของสตรีในศูนย์ฯ บ้านนาโพธิ์ พบว่า ระยะเวลาสมรส เป็นตัวแปรที่เป็นตัวกำหนดสำคัญที่มีผลต่อจำนวนบุตรที่คาดหวังของสตรีผู้อพยพสัญชาติในศูนย์ฯ แห่งนี้ มากที่สุด รองลงไปได้แก่การที่สตรีที่มีบุตรครบทั้งสองเพศแล้ว โดยตัวแปรดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .10

ส่วนการศึกษาสตรีในศูนย์ฯ บ้านวินัย พบว่า การใช้วิธีการป้องกันปฏิสนธิ เป็นตัวแปรที่เป็นตัวกำหนดสำคัญเพียงตัวแปรเดียวที่มีผลต่อจำนวนบุตรที่คาดหวังของสตรีผู้อพยพสัญชาติในศูนย์ฯ แห่งนี้ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .10

ข้อเสนอแนะทางนโยบาย

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อจำนวนบุตรที่คาดหวังนั้นได้ชี้ให้เห็นชัดเจนว่า ผู้อพยพที่อาศัยอยู่ในศูนย์ฯ ทั้งสองแห่ง ซึ่งเป็นคนละกลุ่มชาติพันธุ์ เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากในการศึกษาภาวะเจริญพันธุ์ ภาวะเจริญพันธุ์ของทั้งสองศูนย์ฯ มีความแตกต่างกันมาก ไม่เพียงแต่แตกต่างกันในระดับภาวะเจริญพันธุ์เท่านั้น ยังแตกต่างกันในด้านตัวแปรหรือปัจจัยที่มีผลกระทบต่อภาวะเจริญพันธุ์ นโยบายและโครงการประชากรจะต้องมีการกำหนดขึ้นอย่างรอบคอบจัดทำเฉพาะกลุ่ม ซึ่งการกำหนดนโยบายและโครงการดังกล่าวได้ จะต้องศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบและเป็นตัวกำหนดภาวะเจริญพันธุ์ของแต่ละศูนย์ผู้อพยพสัญชาติข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ซึ่งแนวทางไปสู่ข้อเสนอแนะทางนโยบายหลายข้อ

ผลการวิเคราะห์นอกจากจะได้ชี้ให้เห็นความแตกต่างของภาวะเจริญพันธุ์แต่ละศูนย์ผู้อพยพสัญชาติแล้ว การศึกษาแยกศูนย์ผู้อพยพสัญชาติก็ยังเป็นการแยกกลุ่มชาติพันธุ์ คือ ชาวลาว และม้ง ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของประชากรในศูนย์ฯ ทั้งสองแห่ง ซึ่งผลการวิเคราะห์ได้ชี้แนะให้เห็นแนวทางในการพรรคเปลี่ยนแปลงภาวะเจริญพันธุ์ของกลุ่มผู้อพยพทั้งสองศูนย์ฯ โดยโครงการที่จะเข้าไปดำเนินการในศูนย์ผู้อพยพสัญชาตินั้น ถ้าจะให้ได้รับความสำเร็จและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จำเป็นต้องมีโครงการที่คำนึงถึงลักษณะเด่นของกลุ่มด้วย ถึงแม้ว่าโครงการบางโครงการอาจจะกำหนดให้ใช้ร่วมกันได้ก็ตาม แต่ผู้เกี่ยวข้องควรมีการเสริมและปรับแก้ เพื่อความเหมาะสม

ข้อค้นพบ ยังได้ชี้แนะให้เห็นถึงวิธีและสู่ทางในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีทั้งสองกลุ่มมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับตัวแปรที่มีความสำคัญเชิงนโยบายและการปฏิบัติที่สามารถนำไปใช้กำหนดนโยบายและสร้างมาตรการต่างๆ ของรัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

โดยตรงได้พอสมควร เช่น ศูนย์ฯ บ้านนาโพธิ์ จ.นครพนม นั้น จำนวนบุตรที่คาดหวังของสตรี
ผู้อพยพสัญ (ชาวลาว) มีความสัมพันธ์ในเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความรู้เกี่ยวกับการ
ป้องกันปฏิสนธิ ความคิดเกี่ยวกับการย้ายถิ่นเพื่อไปตั้งหลักแหล่งในประเทศที่สาม สถานภาพทาง
การศึกษา ในขณะที่ศูนย์ฯ บ้านวินัยจำนวนบุตรที่คาดหวังของสตรีผู้อพยพสัญ ซึ่งเป็นชาวม้ง มี
ความสัมพันธ์ในเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการใช้ชีวิตการป้องกันปฏิสนธิ นโยบายที่มุ่งปรับปรุง
โครงการวางแผนครอบครัว ตลอดจนโครงการที่จะจัดผู้อพยพไปตั้งหลักแหล่งในประเทศที่สาม อาจ
มีผลทำให้ภาวะเจริญพันธุ์ของผู้อพยพลดลงได้ ถึงแม้จะต้องเพิ่มความพยายามความสามารถมากขึ้น
กว่าเดิมอย่างมาก ในการที่จะชักจูงให้ผู้อพยพสัญบางกลุ่มให้ยอมรับการวางแผนครอบครัวก็ตาม

สำหรับศูนย์ฯ บ้านวินัย เหตุผลอีกส่วนหนึ่งที่คาดว่าโครงการจัดส่งผู้อพยพไปตั้ง
หลักแหล่งในประเทศที่สามไม่ประสบความสำเร็จ เพราะศูนย์ฯ บ้านวินัยมีบรรยากาศที่สอดคล้อง
กับวัฒนธรรม และความเป็นอยู่ของชาวเขามากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นการทำงานฝีมือหรือการค้าเงิน
ชีวิต ประกอบกับพวกชาวเขาเป็นพวกที่ไม่รู้หนังสือไม่คุ้นเคยกับวัฒนธรรมตะวันตก และมีความผูกพัน
ยึดมั่นกับวัฒนธรรมและการดำเนินวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม ดังนั้นการพิจารณาประเทศที่สามให้พวก
ชาวเขาไปตั้งถิ่นฐาน จึงต้องพิจารณาประเทศที่ไม่ใช่ประเทศอุตสาหกรรม ซึ่งจะทำให้ชาวเขา
ปรับตัวได้ง่ายขึ้น อย่างไรก็ตาม ด้วยความพยายามของหลายๆ ฝ่ายในการดำเนินการกิจการที่
เกี่ยวข้องกับงานผู้สัญ นับตั้งแต่การตั้งกำแพงในการคัดเลือกผู้สัญ การแสวงหาแนวทางที่
สนับสนุนให้ผู้สัญไปตั้งถิ่นฐานในประเทศที่สามได้ เร็วยิ่งขึ้น ตลอดจนการปรับปรุงกระบวนการ
ส่งเสริมให้ผู้สัญกลับคืนสู่ประเทศบ้านเกิด เหล่านี้ล้วนเป็นเครื่องบ่งชี้ว่าอนาคตของผู้อพยพสัญ
ชาวลาวในประเทศไทยนั้นยังมีความหวังอยู่ (พรรณิ ประจวบเหมาะ 2531 : 9-11)

ข้อค้นพบเกี่ยวกับศูนย์ฯ บ้านวินัย (ชาวม้ง) ทำให้ทราบถึงความเป็นไปได้หรือไม่ใน
การที่จะลดภาวะเจริญพันธุ์ของชาวม้งลง เพราะผลการวิเคราะห์ คาดว่า ชาวม้งมีบรรทัดฐาน
ขนาดครอบครัวขนาดใหญ่ที่เป็นผลมาจากปัจจัยทางด้าน ทัศนคติ ค่านิยม วัฒนธรรมนิยมประเพณี
ตลอดจนวัฒนธรรม ซึ่งเป็นวิถีในการดำเนินชีวิตของคนในสังคม การจะเปลี่ยนแปลงบรรทัดฐาน
ของขนาดครอบครัวของสตรีชาวม้ง ถ้าจะ เปรียบเทียบแล้วก็เท่ากับว่า เข้าไปเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ
ดังกล่าวที่เดียว ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ฝังรากลึกและถาวรของสังคม การที่จะเข้าไปเปลี่ยนแปลงนั้น
กระทำได้ยากยิ่ง และที่สำคัญยังเป็นอุปสรรคขวางกั้นความพยายามของรัฐและหน่วยงาน
ที่เกี่ยวข้องในการลดภาวะเจริญพันธุ์ ประเด็นปัญหาดังกล่าวจึง เป็นเรื่องละเอียดอ่อน โครงการ
ใดที่มุ่งลดภาวะเจริญพันธุ์ของคนกลุ่มนี้จะต้องหลีกเลี่ยงการกระตุ้นสิ่งๆ ที่ก่อให้เกิดการต่อต้าน ชัดแจ้ง

กัน เพื่อจะได้ช่วยนำไปสู่การแก้ไขในระยะยาวในแง่ของความร่วมมือของสตรีชาวมังค่อไปได้
 เนื่องจาก เคยมีเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดผลกระทบเสียหายต่อภาพพจน์ของประเทศไทย ดัง เช่นที่
 ผู้อพยพสัญชาติชาวแกมพูซากล่าวหาว่าประเทศไทยบังคับให้คนฉวยโอกาสเปิดซึ่งพวกเขาไม่ต้องการ
 เลย แม้จะเป็นเพียงคำกล่าวขององค์การระหว่างประเทศบางองค์การก็ตาม ที่ได้ให้ความ
 ช่วยเหลือผู้ลี้ภัยอยู่ในประเทศไทย พยายามอย่างมากที่จะให้สตรีเหล่านั้นทำการคุมกำเนิด
 (สถาบันประชากรศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2523:8)

ดังนั้นการรณรงค์เรื่องการวางแผนครอบครัวในศูนย์ฯ บ้านวินัยนั้น นอกจากที่ได้ดำเนินการ
 การไปแล้ว รัฐบาลควรให้ความสนใจและเร่งรัดในเรื่องดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เช่น
 การเปลี่ยนทัศนคติเกี่ยวกับการมีบุตรมาก เพื่อคุณภาพที่ดีของเด็กในอนาคต การขอความร่วมมือจาก
 ประชามิ่งให้สนับสนุนโครงการวางแผนครอบครัวอย่างจริงจัง ภาษาหรือคู่มือวางแผนครอบครัวที่
 ใช้ในการสื่อสารควรเป็นภาษาม้งที่เข้าใจง่าย ส่งเสริมกิจกรรมสตรีที่สอดแทรกความรู้เกี่ยวกับ
 การวางแผนครอบครัวเข้าไปด้วย เป็นต้น สิ่งเหล่านี้รัฐบาลควรให้ความสนใจอย่างจริงจัง หาก
 ชาวมังกลุ่มนี้ยังคงตกค้างอยู่ในประเทศไทย สำหรับผู้อพยพในศูนย์ฯ บ้านนาโพธิ์นั้น ผลการวิจัย
 ระบุว่ามิถิตรายละเอียดของความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันปฏิสนธิ ในอัตราค่อนข้างสูง

อย่างไรก็ตาม สำหรับผู้อพยพในศูนย์ฯ บ้านวินัยนั้น ผู้เกี่ยวข้องต้องไม่ลืมว่า สิ่งที่คาดว่า
 จะเป็นสาเหตุประกอบรวมนี เป็นประเด็นปัญหาที่ลึกซึ้ง ซึ่งผู้มีหน้าที่โดยตรงควรหาข้อมูลที่
 สำคัญในแง่ของ แบบแผน แนวความคิดเกี่ยวกับเครือญาติ การมีลูกสืบสกุล การมีครอบครัว และ
 วิถีในการดำเนินชีวิต ซึ่งรวมไปถึง หลักการ อุดมการณ์ ค่านิยม ระเบียบ ประเพณี ตลอดจน
 ศึกษาถึงบรรทัดฐานของสังคมของชาวมัง กล่าวคือ น่าจะได้มีการศึกษาในเชิงลึกในเรื่องเหล่านี้
 เพื่อที่จะเชื่อมโยงความสัมพันธ์เพื่อให้เข้าใจถึงสาเหตุที่ชาวมังมองไม่เห็นถึงประโยชน์ของการ
 วางแผนครอบครัว และเรื่องอื่นๆ ได้ เพราะคนกลุ่มนี้เป็นบุคคลอีกสังคมหนึ่ง ซึ่งเรามีความรู้
 จำกัดเกี่ยวกับพวกเขา ซึ่งยังไม่ได้มีการเจาะลึกเข้าถึงเรื่องดังกล่าวโดยตรงอย่างจริงจัง

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ผู้อพยพส่วนใหญ่มีคุณภาพต่ำ (อาทิเช่น ในแง่ของระดับการ
 ศึกษา ฯลฯ) และเมื่อพิจารณาถึงความแตกต่างของผู้อพยพในศูนย์ฯ ทั้งสอง ในแง่ของคุณลักษณะ
 ด้อยในเรื่องของคุณภาพประชากรและคุณลักษณะที่สำคัญที่ทำให้มีภาวะเจริญพันธุ์ที่สูง เมื่อเปรียบ
 เทียบแล้ว พบว่า สตรีในศูนย์ฯ บ้านนาโพธิ์นั้น สถานภาพทางการศึกษา ความรู้และการใช้วิธีการ
 ป้องกันปฏิสนธิ การมีอายุแรกสมรสที่ต่ำกว่า ระยะเวลาสมรสที่สั้นกว่า ในขณะที่สตรีในศูนย์ฯ
 บ้านวินัยมีลักษณะตรงกันข้าม นอกจากนี้ยังพบว่าผู้อพยพในศูนย์ฯ บ้านวินัย จะมีจำนวนผู้อพยพมาก

ทั้งที่อพยพเข้ามาอยู่มานานแล้ว (ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยนานกว่า) ดังที่ได้กล่าวมาแล้วถึงความคืบหน้าในแง่คุณภาพ จึงไม่อาจได้รับการพิจารณาให้เดินทางไปตั้งหลักแหล่งในประเทศที่สามได้ ประเด็นนี้เป็นมาตรการของรัฐ องค์การสหประชาชาติและองค์การระหว่างประเทศอื่นๆ ที่จะต้องเพิ่มงบประมาณและเงินช่วยเหลือในการเสริมโครงการในด้านต่างๆ ให้มากขึ้นกว่าศูนย์ผู้อพยพลี้ภัยอื่นเป็นพิเศษ

กล่าวโดยสรุป การให้ความสนใจศึกษาจำนวนบุตรที่คาดหวังในกลุ่มประชากรเป้าหมายคือ กลุ่มผู้อพยพ ซึ่งเป็นคนกลุ่มหนึ่งที่คาดว่าจะอาศัยอยู่ในประเทศไทยอีกเป็นเวลานาน หรืออาจจะตลอดไป จนในที่สุดกลายเป็นชนกลุ่มน้อยเป็นส่วนหนึ่งของประเทศ โดยเฉพาะชาวบังกลาเทศ การได้ข้อค้นคว้าเบื้องต้นว่า จะเป็นชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย เพราะเมื่อพิจารณาจากลักษณะของชาวบังกลาเทศในประเทศไทยนั้น จะเห็นว่า นอกจากจะไม่ต้องการอพยพกลับถิ่นเดิมแล้ว การที่จะจัดส่งให้ไปตั้งหลักแหล่งในประเทศที่สามนั้น ส่วนใหญ่มีแนวโน้มว่าจะไม่ไปอยู่ประเทศที่สาม ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็น รัฐบาล องค์การต่างๆ ทั้งภายในและระหว่างประเทศ ฯลฯ ทราบดีว่า โอกาสเป็นไปได้สูงมากในกลุ่มผู้อพยพลี้ภัยบางกลุ่ม ดังนั้นการศึกษาจำนวนบุตรที่คาดหวังจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการกำหนดนโยบายในอนาคตในกลุ่มประชากรเหล่านี้ ซึ่งยังเป็นกลุ่มที่ต้องการคำตอบเกี่ยวกับภาวะเจริญพันธุ์ในอนาคตอยู่ และการศึกษาโดยใช้คุณลักษณะของสังคมเข้ามาร่วมศึกษาดูด้วยนั้น เป็นสิ่งที่น่าสนใจ เพราะนอกจากปัจจัยเฉพาะของสตรีแต่ละคนแล้ว คุณลักษณะของครอบครัวและสังคมในด้านต่างๆ อาทิ บรรทัดฐาน ค่านิยม ทัศนคติ ที่จะมีผลต่อระดับภาวะเจริญพันธุ์อย่างไร ซึ่งจะทำให้ผู้ศึกษามองภาพได้กว้างขวางขึ้นและถูกต้องขึ้นกว่าเดิม และยังคงเป็นประโยชน์ต่อการนำมาผลที่ได้ ไปใช้ในสังคมนั้นและสังคมส่วนรวมต่อไป

อย่างไรก็ตาม ปัญหาเรื่องผู้อพยพลี้ภัยอินโดจีนในประเทศไทย มีปัญหาที่รัฐบาลไทยพึงรับผิดชอบแต่เพียงลำพัง องค์การสหประชาชาติและองค์การระหว่างประเทศอื่นๆ รวมทั้งรัฐบาลของประเทศที่สามควรมีส่วนร่วมในความรับผิดชอบต่อปัญหาผู้อพยพลี้ภัยในประเทศไทยด้วย ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว ประเทศไทย เป็นแต่ประเทศที่ให้ที่พักชั่วคราวแก่ผู้อพยพลี้ภัยอินโดจีนเหล่านี้จนกว่าองค์การสหประชาชาติและรัฐบาลของประเทศที่สาม จะจัดการรับช่วงผู้อพยพเหล่านี้ไปตั้งหลักแหล่งเป็นการถาวรต่อไป